

para vraća kući, poslavši prvo kožu ubijenog lava. Ali kakvo ga je ugodno iznenađenje tamo čekalo! Koža od lava je učinila čudo; mašta je njegovih sugrađana stvorila od njega heroja, koji je, izlažući se najtežim opasnostima, poubijao na desetke lavova. A on, videći svu silnu počast, koja mu se ukazuje, konačno i sam povjerova, da je možda ipak sve bilo onako, kako misle njegovi sugrađani. I tako sretni završetak dolazi na kraju svega onog, što je moglo postati teškom tragikom.

Tartarin, mješavina Don Quichottea i Sancho Panze, neustrašivoga viteza i komotnoga građanina, ostaje trajna tekovina francuske književnosti, pa prijevod toga djela nije samo izraz pijeteta povodom stogodišnjice rođenja Daudeta, nego i potrebni ukrasni kamen u mozaiku naše prijevodne književnosti.

Zlatko Gašparović.

Dr. F. KESTERČANEKA:

»TIZIANOV POLIPTIH«

(Uznesenje blažene Gospe na nebo u dubrovačkoj katedrali)

Za ljude, koji se zanimaju za umjetnost, a i za svakog kulturnog čovjeka veoma je zanimljiva ova mala knjižica, koja je izašla kao poseban otisak iz novogodišnjeg »Obzora« 1941. godine. Tu nam pisac iznosi neke interesantne detalje o slici, koja predstavlja uznesenje blažene Gospe, a nalazi se u dubrovačkoj katedrali. Na slici je potpisan veliki talijanski umjetnik Tizijan. Kako se sumnja, da je tu sliku izradio baš ovaj veliki majstor, Dr. Kesterčanek raspravlja na 22 stranice o tom pitanju. Postoje tri hipoteze, kako je ova slika došla u Dubrovnik. Prva hipoteza tvrdi, da je poliptih radio sam Tizian, a druga da je slika rađena samo u Tizianovoj radionici. Treća verzija tvrdi, da je slika identična s onom, koja se je nalazila 1552. godine u crkvi sv. Marije na Badiji, na Korčuli. Hipotezu da »Assunta« ne bi bila Tizianovo djelo pobija svjetski kapacitet u renesansnoj umjetnosti prof. Padovanskog sveučilišta Fiocco i Bernhardt Bernson. Fiocco drži da je »Assunta« originalno Tizianovo djelo. Bernson pak misli, da je djelo Tiziana, ali da nije rađeno s onim poletom i preciznošću, kojom su rađena ostala njegova djela. On misli da je Tizian imao mnogo posla i da je stalno putovao, tako da je dospio naslikati tek glavne stvari, a ostale detalje izrađivali su njegovi učenici.

Ima još jedna interesantna činjenica u Tizianovu radu. On je često u svojim slikama i portretima drugih ličnosti davao svoj autoportret. U ovom poliptihu zapažamo sv. Benedikta, koji je autoportret ovoga velikog majstora! Tizian se je dakle u »Assunti« ovjekovječio kako svojim radom tako i svojim likom.

Prof. Maja Bartolović

ELIN PELIN

Devedesetih godina prošloga stoljeća razmahao se u bugarskoj književnosti pokret, koji je nastojao, da bude što bliži narodu. U pjesmama i pripovijetkama stale su se tada opisivati seljačke

muke i patnje. Taj se pokret prozvao narodnjaštvom. Nije ostavio dubljih tragova u književnosti, ali je od njega pošao i razvio se u drugim pravcima niz pisaca, kao što su Todor Vlačkov, Anton Strašimirov, Pejo K. Javorov i drugi.

Poslije Javorova, bugarskoj su književnosti tematska i formalna traženja i krivudanja skoro strana, pa glavnim objektom postaje seoski život. Tako je i nastala skupina t. zv. seoskih beletrista.

Elin Pelin je predstavnik umjetničkog realizma na području seoske beletristike. Pravo mu je ime Dimitar Ivanov, a Elin Pelin je samo književni pseudonim. Rođen je 18. srpnja 1878. u selu Bajlovu u sofijskom okrugu. Pučku je školu svršio u rodnom selu. Niže je razrede gimnazije polazio u Zlatici i Panadžuritu, a više je razrede započeo u Sofiji, ali je napustio školovanje. Poslije kraćeg se učiteljevanja u svom selu nastanio 1899. u Sofiji i tamo živi kao književnik i knjižničar Narodne biblioteke. Neko je vrijeme proveo u Parizu.

U književnosti se javio prvi put 1894. pripovijedkom »Na majčinom grobu«, a prvu je knjigu novela izdao 1904. Godinu dana kasnije objavio je zbirku crtica i humoreski s naslovom »Pepeo s moje cigarete«. Dalje su se redala djela: »Crne ruže«, pjesme u prozi (1928.), roman »Zemlja« (1932.), knjiga novela »Pod manastirskom lozom« (1933.) i zbirka humoreski »Ja... ti... on...«. Sofijska naklada »Hemus« počela je izdavati njegova sabrana djela pod uredništvom Todora Borova. Do sada su izašla četiri sveska: I. Ljetni dan, I. Rodina grijezda, III. Pripovijesti, a u IV. su sabrane zbirke »Ja, ti, on...« i »Pod manastirskom lozom«.

Elin je Pelin bio osnivač i urednik nekoliko časopisa, u kojima je obilno surađivao (»Seljački razgovor«, »Revizor«. Godine 1922., 5. svibnja, proslavljena je svečano u sofijskom Narodnom kazalištu 25-godišnjica njegova književnog rada.*) Bio je u nekoliko navrata predsjednikom Društva bugarskih književnika, a prošle je godine izabran za člana Bugarske akademije znanosti i umjetnosti.

Dosada su njegove novele prevedene na francuski, njemački, talijanski, slovački, slovenski, hrvatski i srpski. »Izabrane novele« u hrvatskom prijevodu Dra Ivana Esiha, a u izdanju Matice Hrvatske 1927., vjeran su odraz bugarskog sela, a u isto vrijeme i izraz neposrednog i nenamještenog odnosa piščeva prema njemu.

*) Prilikom toga jubileja izdan je »Zbornik Elin Pelin« u redakciji Al. Balabanova s priložima najistaknutijih bugarskih književnika i kulturnih radnika, a tada je izdano i luksuzno izdanje njegovih »Izabranih novela« u 500 primjeraka. O životu i književnom radu Elina Pelina pisali su najbolji kritičari i književni povjesničari: Dr. Kretev, Vladimir Vasilev, Al. Balabanov, M. Arnaudov, S. Radev, M. Nikolov, D. B. Mitov, G. Konstantinov i P. Dinekov.

Elin Pelin je pisac, koji poslije Ivana Vazova uživa glas najboljega bugarskog pisca. On je pripovjedač bugarskog sela, duboko čovječan i velikoga nadahnuća. Njegova je moć izražavanja uvijek jednako svježja i ona mu služi ne samo za uspješno slikanje prirode, nego i da plastično ocrtja seoske tipove. Kao duboki poznavalac seljačke duše pokazuje on posvemašnje razumijevanje za ljepote seoskoga života. On je obesmratio karakter bugarskog seljaka, a mogao je to, jer ga u dušu poznaje. Zato ide među najčitanije suvremene bugarske pisce starijega naraštaja, a njegovim pripovijedkama na šopskom narječju nema ravnih.

Elin je Pelin objavio i dvadesetak knjiga za mladež. Među njima osobito se ističu one s motivima iz narodnoga pripovijedanja, te roman »Jan Bibijan« s podnaslovima »Nevjerojatni doživljaji jednoga derana« i ilustracijama N. Nikiforova. Taj je roman preveden na hrvatski i čeka nakladnika.

J. Ž.

JORDAN JOVKOV

(U povodu novele »Pjesma točkova«)

Jordan Jovkov rođen je 9. studenoga 1880. (po bugarskom kalendaru) u selu Žeravni kod Kotela u istočnoj Bugarskoj. Dio djetinjstva proveo je u selu Čifutkjoj, u okolici Dobriča, blizu današnje rumunjske granice, kuda se njegov otac, krojač, doselio 1892., kupio zemlje i uz obrt bavio se poljodjelstvom i stočarstvom. Jovkov je svršio tri razreda srednje škole u Žeravni, četvrti razred u Kotelu, a kao petoškolac upisao se školske godine 1897./98. u prvu Sofijsku gimnaziju, koju je svršio 1900. Neko je vrijeme polazio nauke na pravnom fakultetu u Sofiji. Do balkanskog rata učiteljvao je u različitim dobрудžanskim selima, a najviše u Karelji. U balkanskom ratu sudjelovao je kao časnik i bio ranjen. Učestvovao je i u prvom svjetskom ratu. Svoje ratne doživljaje izrazio je u nizu pripovijesti (izdanih u tri sveska), koje su jedinstvene u bugarskoj književnosti. Poslije svjetskog rata službovao je neko vrijeme u bugarskom poslanstvu u Bukureštu i u ministarstvu vanjskih poslova.

U književnosti se javio Jovkov prvi put 1905., kada je u listu »Buđenje«, što je izlazio u Gabrovu, objavio pjesmu »Sudbina«. Poslije toga tiskao je stihove u nekoliko časopisa. Prvi prozni rad, pripovijest »Ovčarova jadikovka«, objavio je u časopisu »Prosvjeta«, a zatim je surađivao u svima boljim bugarskim listovima. Godine 1915. objavio je u »Suvremenoj misli« svoju čuvenu novelu »Balkan«, a iste godine i oveću novelu »Zemljaci«, koje idu u red najznačajnijih njegovih novela. Prvu knjigu novela izdao je Jovkov 1917. s naslovom »Pripovijesti«, prvi svezak, a iduće godine drugi svezak. Iza njih su se redala djela: »Žetelac«, roman (1920.), »Posljednja radost« novele (1926.), kojima je u drugom izdanju (1933.) dodao novelu »Pjesma točkova«, koju donosimo u prijevodu u ovom broju

»Hrvatske Revije«; »Staroplaninske legende« (1927.), »Večeri u Antimovskom hanu« (1928.) »Pripovijesti«, svezak treći (1932.), »Imanje na granici«, roman (1934.), »Žensko srce«, novele (1935.), »Da mogu progovoriti«, novele (1936.) i »Doživljaji Gorolomova«, roman, nedovršen (1937.). Jovkov je napisao i tri drame: »Albena« (1930.) »Borjana« i »Običan čovjek« (1936.) te komediju »Milijunar« (1930.), koje su s uspjehom prikazivane u Sofijskom narodnom kazalištu.

Umro je 15. listopada 1937.

Poslije smrti izišla su njegova sabrana djela u dva izdanja, od kojih jedno u Sofijskoj nakladi »Hemus« u 15 svezaka.

O književnom radu Jovkova napisali su iscrpne studije najbolji bugarski kritičari i književni povjesničari: Mihail Arnaudov, Vladimir Vasilev, Malčo Nikolov, Georgi Canev, Jordan Badev, K. Kretev, Georgi Konstantinov, N. Atanasov, Petar Dinekov i Penčo Penev. U povodu smrti toga najboljega narodnog pisca objavili su članke i rasprave mnogi bugarski i strani listovi i časopisi. Tjednik »Književni glas« posvetio je uspomeni Jovkova svoj cijeli 365. broj, a naklada »Hemus« objavila je veliki »Jakovljevi list« (23. XI. 1937.) pod uredništvom Svetoslava Minikova. Prilozi tog lista s dodanim radovima izdani su u posebnom zborniku s naslovom »Uspomene, rasprave i članci o životu i stvaranju Jordana Jovkova«, u kojem je objavilo radove 36 bugarskih književnika i kulturnih radnika. Časopis »Zlatorog« posvetio je Jovkovu svoj svezak za studeni 1937., gdje su objavljene zanimljive uspomene na Jovkova od prof. Sp. Kazandžijeva i Vladimira Vasileva. Godine 1940. izdao je Grigor Vasilev, školski drug Jovkova i njegov prijatelj iz mlađih dana, djelce »Jordan Jovkov, Uspomene i pisma«, gdje je prvi put označena točna godina rođenja Jovkova (1880.), dok se prije u svim bugarskim, a prema tome i u stranim, biografskim napisima o Jovkovu bila označena godina 1884.

Djela Jovkova prevedena su do sada na francuski, njemački, talijanski, rumunjski, slovački, slovenski, srpski i hrvatski. Na hrvatski su prevedeni njegovi romani: »Žetelac« (1933. u izdanju Knjižnice Dobrih Romana i u prijevodu Dra Ivana Esiha, koji je djelu dodao i kratak pregled bugarske književnosti) i »Imanje na granici« (1941., u izdanju Čaklovićeve Suvremene Biblioteke, u prijevodu Joze Živkovića, koji je djelu napisao opširan predgovor s naslovom »Jordan Jovkov, Dobrudža i ovaj roman« (te nekoliko manje značajnih pripovijesti u dnevnim listovima).

Esej u ovom broju »Hrvatske Revije« o Jordanu Jovkovu kao čovjeku i umjetniku napi-